

**ÓZBEKISTAN RESPUBLIKASI JOQARI BILIMLENDIRIW ILIM HÁM
INNOVACIYALAR MINISTRILIGI**

BERDAQ ATÍNDAGÍ QARAQALPAQ MÁMLEKETLIK UNIVERSITETI I

**«TASTIYIQLAYMAN»
QMU Rektori A.Reymov**

2024-jil " " "

**KÁSIPLIK (DÓRETIWSHILIK) IMTIXANLAR DÁSTURI
HÁM BAHALAW KRITERIYASÍ**

**60211400-Vokal atqariwshılıǵı kórkem óneri: milliy qosıq atqariwshılıǵı
tálim jónelisi ushın**

Nókis - 2024 jıl

Dástúr Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq Mámleketlik Universiteti “Kórkem óner” kafedrası
Keńesiniń 2024 -jıl ____ - ____ -sanlı jıynalıǵı qarańı menen tastıyqlanǵan.

Dúziwshiler:

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti
“Kórkem óner” fakulteti “Kórkem óner” kafedrası baslıǵı
docent S.Ayapov

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti
“Kórkem óner” fakulteti “Kórkem óner” kafedrası
assistenti N.Asqarov

**Pikir
bildiriwshiler:**

Ózbekstan xalıq baqsısı Ğ.Utemuratov

Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan Respublikalarına xızmet
kórsetken artist, R.Qutekeeva

Kirisiw

60211400 Vokal kórkem óneri: (milliy qosıq atqarıwshılıǵı) tálim baǵdarı boyınsha 1-dóretiwshilik imtixan "Maqam jeke atqarıwshılıǵı" hámde 2-dóretiwshilik imtixan "Solfedjio hám muzika ádebiyatı" pánleri boyınsha dúzilgen usı dástúr abiturientlerdiń ámeliy kónlikpe hám ilmiy tájriybeleri hám de teoriyalıq bilimlerin anıqlaw ushin mólsherlengen. Atqarılatuǵın wazıypalar tastıyqlanǵan kriteriya tiykarında bahalanadı.

Usı tálim jónelisi boyınsha dóretiwshilik (kásiplik) imtixanlar tómendegi tártip boyınsha ótkeriledi:

- 1-dóretiwshilik imtixan "Maqam jeke atqarıwshılıǵı" páni (ámeliy)
- 2-dóretiwshilik imtixan "Solfedjio hám muzika ádebiyatı" páni
 - a) "Solfedjio" (ámeliy)
 - b) "Muzika ádebiyatı" (awızeki)

1. "Maqam jeke atqarıwshılıǵı" páninen dóretiwshilik imtixan maqseti hám wazıypaları

60211400 - Vokal kórkem óneri: milliy qosıq atqarıwshılıǵı tálim baǵdarı boyınsha dóretiwshilik imtixan programması abiturientlerdiń ámeliy atqarıwshılıq kónlikpe hám ilmiy tájriybelerin anıqlaw maqsetinde ótkeriledi.

Abituriyentlerdiń ulıwmalıq tayarlıq dárejesi, dóretiwshilik qábileti, talantı, bilimi, dúnyaǵa kóz qarası esapqa alınǵan halda normativ dástur tiykarında bahalanadı.

"Maqam jeke atqarıwshılıǵı" pánin ózlestiriwden kelip shıǵatuǵın wazıypalar - abiturientler túrli jónelislerde bilimlerde iye ekenlikleri hám ózleriniń atqarıw sheberligin kórsetiwlerinen ibarat. Ayrıqsha itibar professional dárejeli atqarıwshılıqtı joqarı kórkem dárejede kórsetip beriwege qaratılıwı kerek. "Maqam jeke atqarıwshılıǵı" páni boyınsha abiturient dáwir talabına qaray dúnyaǵa kóz qarası keń bolǵan, yaǵnıy insaniyat mádeniyatı, tariyxı, rawajlanıw basqışları atap aytqanda, ádebiyat hám kórkem óner tarawında tereń pikirlew menen birge túrli muzikalıq janrlar boyınshada túsiniq, bilim hám kónlikpelerge iye bolıwı shárt.

Abituriyent bilimine qoyılatuǵın talaplar

"60211400- Vokal kórkem óneri: "Dástúriy qosıqshılıq" tálim baǵdarı boyınsha oqıwǵa kirip atırǵan abiturientlerdi saralaw maqsetinde klassta kirisiw talaplarına uyqas programmalardı atqarıp beriwi názerde tutilǵan.

Oqıwǵa kiretuǵın 30 minutqa shekem bolǵan waqıt dawamında atqarıw programması (hár túrli formadaǵı maqom shıǵarması, ózbek xalıq muzıkası, kompozitorlik shıǵarması úlgileri) n atqarıp beriwi talap etiledi.

Abituriyent dóretiwshilik imtixan komissiyasına tómendegi shıǵarmalarnı usınıwı kerek:

- 1 túrli formadaǵı milliy xalıq qosıq;
 - 1 xalıq qosıǵı ;
 - 1 kompozitorlar dóretiwshiligine tiyisli dóretpе
- Oqıwǵa kırıwshige tomendegi formadaǵı atqarıwshılıq dasturın atqarıw ushin 30 minutqa shekem bolǵan waqıt ajratıladi.

Atqariw programması

“60211400-vokal kórkem óneri: dástúriy qosıqshılıq” tálim baǵdarına arza tapsırǵan barlıq abituriyentler belgilengen dizim tiykarında, jeke tárizde, tayarlangan programmanı ansambl menen birge yadtan atqaradı.

Abituriyent shıǵarma muzıka, dóretpeler nota tekstin qátesiz, shıǵarmanı kórsetilgen tezlikte, nama shtrixların tuwrı qollanǵan halda, intonaciya saplıǵına ámel etip, barlıq artikulyatsiya talapların atqarıp, sonıń menen birge, shıǵarmanı kórkem mánisi hám milliy qásiyetlerin tolıq ashıp bergen jaǵdayda atqarıp beriwı zárúr. Shıǵarmada muzıkalıq ańlatpa qurallarıńnıń qollanıwı, dawıs kúshi jáne onı basqarıw, hám de onıń sapası tiykarǵı áhmiyetke iye.

Shama menen atqariwshılıq programması dizim

1. Shashmaqam turine tiyisli shıǵarmalar yaǵı Farǵana – Tashkent maqam jollari ya bolmasa Xorezm maqamlaridan biri. Maselen: Saraxbor, Talqin yaǵı Nasr, Sabt yamasa Moǵulsha, Duǵog Husayniy, Bayot, Chorgoh turlerinen biri h.t.b

2. Ózbek xalıq qosıqlarınan biri. Maselen: “Kocha boǵı I-II”, “Gırya I-II”, “Fıǵon I-II”, “Adoyiy va Asiriyy”, “Miskin”, “Suvora”, “Savti suvora”, “Munojat”, “Tanobar” h.t.b.

3. Kompozitor dóretiwhiliginen . Maselen: “Nayleyin”, “Koshki”, “Ey sabo”, “Doǵman”, “Korsatmagay”, “Topmadim”, “Aylagach”, “Otmagay ton” h.t.b shıǵarmalar.

1. Qaraqalpaq xalıq qosıqları yamasa kompozitorler dóretiwhiligine tiyisli shıǵarmalardan biri. Mısalı: Qaraqalpaqta, Maǵan ber, Bes perde, Muxalles, Nalish, Xan Sayat hám basqalar.

2. Intizar saǵan, Baǵlar, Sáwdigim, Altın kól, Qızlar úyge kir, hám basqalar.

Dóretiwhilik imtixan abituriyent tárepinen atqarılatuǵın ámeliy jumıs tómendegi kriteriya tiykarında bahalanadı:

No	Atqariw talapları	Toliq juwap ushin ball
1.	Dóretpe tekstiniń tuwrı ham vadtan atqarılıwı	10,0 Ballǵa shekem
2.	Dawıs sapası jáne onı basqariw	10,0 Ballǵa shekem
3.	Artikulatsiya (atqariwshiliq) talaplarınin orinlaniwi	10,0 Ballǵa shekem
4.	Muzıkalıq ańlatpa qurallarıńnıń tuwrı qollanıwı(dóretpe tekstine munasibeti ,korkem estetika kolemin saqlaw).	10,0 Ballǵa shekem
5.	Nápesti tuwrı alıw hám qollanıwı	10,0 Ballǵa shekem
6.	Intonacivanıń sap forması	10,0 Ballǵa shekem
7.	Shıǵarma atqariwshiliq ozgesheligi (shaxsiy atqariw usulına iye mektepler misalında)inde ashıp beriw	10,0 Ballǵa shekem

8. Shigarma original qalpinde atqariw	10.0 Ballğa shekem
9. Saxna madeniyati (kiyiniw,ozin munasip tutiw, gewdeni tik uslaw h.t.b)	7.0 Ballğa shekem
10 Shıgarmanı saz asbap penen arqariw	6.0 Ballğa shekem
Jami:	93.0

Atqariw programması boyınsha toplaw mümkün bolğan maksimal ball -93 ball

1. "Solfedjio hám muzika ádebiyatı"

a) "Solfedjio"

Solfedjio páninen abituriyent bilimine qoyılatuǵın talaplar
Abituriyent "Solfedjio" páninen oqıw programması sheńberinde tolıq bilimge iye bolǵan halda, notaǵa qarap atqariwı, muzikalıq-teoriyalıq hám ámeliy kónlikpeler talaplarga muwapıq korsete aliwi talap etiledi.

Solfedjio páninen kásiplik (dóretiwshilik) imtixanda abituriyent tárepinen orınlangan ámeliy jumıs tómendegi kriteriya tiykarında bahalanadı :

1. Notaǵa qarap bir dawıslı mısallardı dirijyorlıq etip atqariw
2. Intervallar hám akkordlarnı esitip anıqlaw
3. Maqam turleri (lad)ni esitib doira usul shertip atqariw

BAHALAW KRITERIYASI

Solfedjio páninen kásiplik (dóretiwshilik) imtixanda abituriyent tárepinen orınlangan ámeliy jumıs tómendegi kriteriya tiykarında bahalanadı :

№	Savollar mazmuni	Tolıq juwap ushın ball
1.	Notaǵa qarap bir dawıslı mısallardı dirijyorlıq etip atqariw:	
a)	Tonallıqtı tuwrı anıqlaw	5 ballğa shekem;
b)	Sap atqariw	5 ballğa shekem;
c)	Ritmik izbe-izlikke anıq ámel qılıw	5 ballğa shekem.
d)	Xalıq ladlarında transpozitsiya etip atqariw	5 ballğa shekem
2.	Intervallar hám akkordlardı esitip anıqlaw.	5 ballğa shekem.
3.	3. Maqam turleri (lad)ni esitib doira usul shertip atqariw.	8 ballğa shekem.
	Jami:	33,0

b)

Solfedjio páninen toplaw mümkün bolğan maksimal ball – 33.0 ball.

b)“Muzika ádebiyati”

Kollokvium formasidagi sawbetten abituriyentni “Muzika ádebiyati”paninen jáhán, rus, ózbek muzikasi tariyxına ham kompazitorliq dóretiwshiligi tiyisli bilim darejesi bahalanadi. Awızeki túrde beriletin sorawlarda temanin mazmun-mánisin ashıp beriw talap etiledi.

BAHALAW KRITERIYASI

“Muzika ádebiyati” paninen kásiplik (dóretiwshilik) imtixanda abituriyent tárepinen berilgen awızeki juwaplar tomendegi kriteriya tiykarında bahalanadi.

№	Savollar mazmuni	To‘liq javob uchun ball
1.	Ozbek,Qaraqalpaq muzika ádebiyatınan sorawlarğa	15,0 ballğa shekem
2.	Rus muzika ádebiyatınan sorawlarğa juwap	7,5 ballğa shekem
3.	Sirt el muzika ádebiyatınan sorawlarğa juwap	7,5 ballğa shekem
	Jámi:	30,0

“Muzika ádebiyati” boyınsha toplaw múmkin bolğan maksimal ball - **30,0 ball**.

Usı tálim baǵdarında kásiplik-dóretiwshilik (awızseki) imtixanlarğa jámi qoyılatuǵın maksimal ball - **156,0 ball**.

Apellatsiya tartibi

Abituriyentler tárepinen kásiplik (dóretiwshilik) imtixan nátiyjeleri boyınsha universitet qabıl komissiyasınıń apellatsiyalar menen islew komissiyasına nátiyjeler daǵaza etilgen kúnnen baslap 24 saat dawamında shaqırıwı múmkin.

Shaqırıq mazmunı tek óziniń balları maydanınan bolsa qabıl etiledi, basqa abituriyentler haqqında jazılǵan shaǵım arızaları qabıl etilmeydi.